СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 294. Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 19 грудня 1933. VOL. XLI. No. 294. Jersey City, N. J., Tuesday, December 19, 1933. THREE CENTS.

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ШІКАҐО ПРОТИ ВИГОЛОДЖУВАННЯ УКРАЇНИ МОСКВОЮ

БОЛЬШЕВИЦЬКІ БАНДИТИ НАПАДАЮТЬ НА СПОКІЙНИЙ ПОХІД.

Кровава бійка учасників походу проти напасників. Багато ранених. Арешти напасників.

ШІКАҐО. — Пять тисяч Українців міста Шікаґа й околиці зібралися на масову демонстрацію проти політики виголоджування України, веденої московським большевицьким урядом. Похід зібрався спокійно коло місцевої української католицької церкви та рушив у примірнім порядку вулицями міста, щоби по маршу зібратися на масове віче, на якому мали обговорити московську політику й ухвалити відповідні заяви. Похід почався так спокійно, що поліція вважала зайвим давати походови якунебудь охорону.

Похід отвирав відділ Січовиків та став поступати відповідно до наміреного пляну. Та вулиці, якими переходив похід, стали незадовго сценою подій, які кореспондент „Ню Йорк Таймсу" називає найгіршими заворушеннями від років. Ці заворушення викликали банди большевиків, які в числі кілька соток напали на український похід. Бандити кидали на демонстрантів гнилими яйцями, обсипали очи перцем і паприкою, кидали на спокійних українських демонстрантів цеглами й камінням, оловяними рурами й гумовими палками, боксерами й блекджеками.

Поліції було так мало, що вона не могла охоронити походу проти нападу бандитів, яких рахують на сотки. Бандити не щадили нікого: нападали однаково на мужчин і жінок. Не щадили навіть дітей, які маширували в поході, щоби запротестувати проти виголодження їх братів і батьків большевицькими окупантами України.

Коли спокійні демонстранти побачили, що поліція не може дати їм охорони, вони мусіли виступити чинно в охороні власній, в обороні жінок і дітей. Зчинилася загальна бійка. Українці відбивалися, чим могли. Січовики мали в руках кріси, але ці були ненабиті. Як каже донесення новинкарського бюра „Асошіейтед Прес", Січовики вживали неналадованих крісів як палок.

Роджена тут молодь, яка прийшла на демонстрацію, активно боронила права демонстрації, яке вона вважає природним правом кождого чоловіка в демократичній країні.

Як показують донесення газет і новинкарських бюр, Українці оборонили свій похід. Сотки ранених залягли вулиці. Донесення „Асошіейтед Прес" подає число ранених на 50. Донесення „Ню Йорк Таймсу" начисляє їх на сотку. Приватні донесення до нашої газети подають, що число поважно ранених виносить дві сотки та що більшість ранених це большевицькі напасники. Одному бандитови, що зробив своєю спеціяльністю нападати на діти, видерто очи.

Щойно тоді, як бійка вже кінчилася, на поле бою наспіла поліція. Їй уже малощо лишилося поза арештування напасників та відправлення ранених до шпиталів. Двацять осіб, як каже „Асошіейтед Прес", відправлено до повітового шпиталю та до Джеферсон Парк Госпитал. Поліція арештувала кільканадцятьох напасників, між ними двох лідерів большевицьких хуліганів. Від них відібрано, як каже поліція, ріжного роду скриту зброю, як газові рури, ґумові палки, боксери.

Після того віче відбулося так, як було заповіджено. У великій салі Шікаґо Джерммен Пломберс Гол панував взірцевий лад і порядок. По вислуханню бесідників принято одноцушно резолюції протесту проти большевицького виголоджування України.

Напад большевицьких бандитів зробив те, що місцеві газети принесли спеціяльні видання з донесенням про бандитський напад на демонстрацію й віче. Новинкарські бюра рознесли вісти про віче по всій просто Америці. Замітне при тому, що донесення подають уже без перекручувань причини й основи українських протестів.

ПОВАЖНІ ЗАВОРУШЕННЯ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Кубанська Федерація Праці влаштувала демонстрацію для запротестування проти недавно ухваленого закона, за котрим у всіх кубанських підприємствах має бути що найменше 50 процентів кубанських уроженців. Поліція розігнала демонстрацію. Тоді юрба демонстрантів помашерувала під дім найбільшої кубанської газети, „Ель Паїс". Узброєні робітники газети почали стріляти з крісів до юрби. Юрба відповіла теж огнем, убиваючи одного лінотайпера. З другого боку впали три трупи. Ранених було кільканадцятеро людей.

СУД ЗВІЛЬНИВ, А ЮРБА ЗЛІНЧУВАЛА.

Велика лава присяглих суддів у стейтовому карному суді в Коломбії (Тенесі) не хотіла поставити на суд за зґвалтування 11-літньої дівчини 20-літнього Мурина, Корда Чіка. На другий день по його звільненню поліція знайшла його тіло повішене на дереві. Шериф каже, що лінчу доконано тихцем та що він не знає ні одного учасника самосуду.

ДОБРІ ЗАРІБКИ В РУМУНІЇ.

Начальник стації в Ґовора, повіт Валча, Іон Нізовяну, був винахідливим зарібковцем. Він був рівночасно й почтмайстром. У вільних від служби годинах фабрикував фальшиві почтові перекази грошеві, котрих ніхто не надавав. Почта виплачувала гроші зпочатку його шваґрови в Крайові, а потім, як цей уже цього не схотів, на видумане імя. На підставі підроблених документів вибирав ці гроші сам Іон Нізовяну. Так заробив собі він чесно пів міліончика левів. А як по довгих роках справка вийшла на яву, Нізовяну втік, не знати куди. Ось один з численних прикладів, чому до Румунії надсилають чужих знавців.

ГРАБІЖНИЦЬКІ НАПАДИ НА ВОЛИНІ.

На дорозі біля Топча, рівенського повіту, на селянина Прокопа Бондара, що переходив дорогою, напали кілька бандитів, домагаючися грошей. Бондар грошей не мав і про це заявив опришкам. Тоді бандити кинулись на нього й тяжко його поранили ножами. В безнадійному стані Бондара відвезено до шпиталю, а поліція арештувала ще того самого дня Левка Кононучка і Зінька Мілевського під замітом доконання того нападу. Того самого дня на дорозі з Людвиполя, костопільського повіту, до Межиріча, рівенського пов., три узброєні бандити напали в лісі й ограбили Жидів-купців з Межиріча.

ФАЛЬШИВА „ЖЕРТВА ГІТЛЕРИЗМУ".

В Добромилі появився цими днями якийсь Жид, що подавав себе за „жертву гітлерівського терору", жируван на співчуттю місцевих Жидів і робив на тім добрі інтереси. Між іншими жертвою його впав багатий купець Нухим Гравер, якого „німецький утікач" просив зміняти йому 1000 німецьких марок. Гравер, зворушений його страхітливими переживаннями, зміняв йому банкнот на доляри. Тип цей щез потім, як під воду і, як пізніше виявилося, був це собі найзвичайніший обманець. Банкнот 1,000 марок, який зміняв йому Ґравер, уневажнено ще в 1912 році.

ПЛАСТУНИ НА ЗАКАРПАТТЮ.

На Закарпаттю дуже гарно розвивається Український Пласт. Тепер творять там курінї старших пластунів, до яких належать пластуни понад 18 літ, учителі і всі ті громадяни, які бажають працювати для пластової ідеї. Дня 8. жовтня ц. р. основано третій з черги курінь старших пластунів на Закарпатті, у Великім Бичкові.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

МУСОЛІНІ ХОЧЕ ПРИМУСИТИ ПАРУБКІВ ДО ЖЕНЯЧКИ.

Італійська преса повідомляє, що Мусоліні задумує видати незвичайно гострий розпорядок проти парубків. Між іншим задумують піднести податок для повнолітніх нежонатих мужчин. Крім цього мають зредукувати державних урядовців-парубків, а на їх місця приняти батьків родин. Особливо узглядняюватимуть батьків великих родин. Як зачувати, Мусоліні хоче вжити всіх засобів, що стоять до його розпорядимости, щоби наклонити горожан до подруж.

ДІВЧАТА ОБІКРАЛИ ВУЙКА.

Евген Войнаровський у Чернівцях доніс поліції, що йому викрадено з помешкання 10,000 леїв. Підозріня впало на його сестрінки, що пішли до кіна й не вернулись до дому. Поліція вислідила, що вони втекли до Радівців, де мають приятельки. За ними пішла погоня.

ВТОПИВ СВОЮ ЛЮБКУ В БАЛІЇ.

В селі Любінь, коло Друскеник, трапився випадок вбивства з пімсти, що кожного може обурити до живого. 20-літній парубок Ст. Кайрес любивсь у 18-літній Ядвизі Ясенівній. В міжчасі Ясенівна пізнала другого парубка, 22-літнього Франца Лукашевича, а що він був багатший від Кайреса, вона вирішила вийти за нього замуж, зриваючи очевидно з Кайресом. Тоді Кайрес заприсяг пімсту. Недавно він напав на дорозі на Лукашевича і так його побив, що цей бореться зі смертю. З черги прийшов до Ясенівни і застав її якраз при пранню білля. Кайрес кинувся на неї з-бокум і почав її бити, а коли дівчина почала взивати помочі, Кайрес вхопив Ясенівну за голову, встромив її в балію і держав її так довго, аж поки вона не вдушилася. По доконанню цього гидкого злочину Кайрес утік і його пошукує поліція.

ПРОПАҐАНДА АВІЯЦІЇ ПО ШКОЛАХ.

Міністерство публичної освіти в Румунії вислало до дирекцій середних шкіл обіжник, щоб ученики робили між собою гуртки для пропаґанди повітроплавства на взірець статутів румунського товариства для авіяції.

ПРИСУД НАГЛОГО СУДУ В КРАКОВІ.

Перед наглим судом у Кракові велася кілька днів розправа проти Яна Маліша і його дружини Марії, обвинувачених у вбивстві лістаря Пшебіни та подружа Зіскіндів. У висліді розправи суд засудив їх обоїх на кару смерти через повішення.

ОСОБИСТА ГІДНІСТЬ ФРАНЦУЗІВ.

Коли у Франції настало безробіття, а з ним і редукція робітників, в малих підприємствах, де знали всіх робітників особисто, відправляли скорше Французів ніж Українців. Не думаймо, що це може тільки за нашу працьовитість. Ні, за нашу рабську віддашість. Ми зносимо покірно всі моральні і матеріяльні кривди. Пословиця „як звав, так звав, лише щоби щось дав" зреалізована в нас на 100%. Примінити цю пословицю до Французів ніяк не можна. Француз вдає вашого приятеля доти, поки ви признаєте його вищість над вами, хочби ви були свідоміші від нього. Тоді Француз любить поплескати Українця по плечах, тоді він задоволений з вас і готов навіть „поставити" дещо випити. Але як лише покажете йому свою більшу свідомість, Француз відскакує від вас неначе мяч від стіни і не хоче більше з вами стрічатися.

ЗА ПОЗИЧЕННЯ СКОНФІСКОВАНОЇ КНИЖКИ.

Дня 30. жовтня відбулася перед окружним судом у Самборі розправа проти Юліяна Петричка, студента агрономії і члена редакції „Підкарпатських Вістей" у Самборі, обвиненого в тому, що в грудні 1932 року передав книжку п. н. „На вічну ганьбу Польщі", яка була сконфіскована, товаришеви, в котрого при ревізії цю книжку знайдено. Обвинувачений признав, що книжку передав товаришеви, що зрештою потвердили переслухані свідки, тому обвинуваченого засуджено на гривню 100 зл. із заміною на випадок незаплати на 20 днів арешту. Слід зазначити, що обвинувачений сидів 3 місяці в слідчій тюрмі.

6 МІСЯЦІВ ТЮРМИ ЗА ВИПОЗИЧУВАННЯ ЧАСОПИСІВ.

Перед городським судом у Ярославі відбулася цими днями розправа проти власниці кіоска, Антоніни Колчової, обвинуваченої у випозичуванні часописів, які ріжні видавництва передавали їй до комісової продажі, побираючи за це місячні винагородження. Суд видав присуд, на основі якого признав Колчову винуватою в злочині з арт. 269 і засудив її за цей злочин на 3 місяці тюрми. Дальше признав її винуватою в злочині з арт. 264, що з метою осягнення маєткового хісна обманювала видавництва, та засудив її за злочин обману на 6 місяців тюрми, причому злучив обі кари разом і у висліді засудив Колчову на 6 місяців тюрми. Є це дуже ріжка пересторога для всіх тих, що позичають за відповідною нагородою ріжні часописи.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАҐАНДА ПО ЧЕРНОВЕЦЬКИХ ШКОЛАХ.

В день комуністичного перевороту в Росії, 7-го листопада, були черновецькі школи переповнені большевицькими летючками по лавках, виходках і коридорах. У тих летючках були й такі „клясові" заклики: „Геть з системою нот і іспитів! Геть фашистична система зі школи! Ми хочемо комітетів учеників! Беріть собі приклад із совітсько-російських шкіл!" і т. п.

„ІЗВЄСТІЯ" ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ НА УКРАЇНІ

МОСКВА (Росія). — „Ізвєстія" з 2 грудня подають повний текст реферату Косіора про націоналістичний рух на Україні. Зміст його такий:

Косіор твердить, що коли Москва заняла Україну, то велика частина боротьбістів ввійшла в комуністичну партію і стала дійсними большевиками, але друга частина в партію ввійшла, а на ділі осталася далі по переконанню націоналістичною. Такими самими були укапісти і, річ ясна, націоналісти, яких було поважне число. Це довело до боротьби і знищення групи Лапчинського й Шумського та шумскізму. Здавалося, що націоналісти зістали зліквідовані. Та Москва переочила те, що така важна особа як Скрипник, старий комуністичний партієць, передодився і став націоналістом, а навіть станув на чолі націоналістів. Він зібрав коло себе велике число визначних діячів, українських націоналістів, і використовував українізацію на поширення націоналістичної пропаганди й акції за відірвання України від Москви. Пропаганду ведено на всіх полях. Створено всюди націоналістичні гнізда: в народнім комісаріяті просвіти, у Всеукраїнській Академії і т. д.

В тім часі прибували на Україну ще й націоналістичні українські висланники з загариці, з Праги, Галичини і ріжних центрів української імміграції. Головну ролю між українськими контрреволюціонерами на совітській території відіграли: Волох, Яловий, Речицький, Авдиєнко, Турко, Сірко й інші. Ще від 1923 р. допомагали націоналістичному рухови Винниченко, Грушевський, Шаповалів, Коновалець і інші. До тої групи націоналістів належали теж ті, що були суджені в процесі Союза Визволення України, де головною фіґурою був Єфремів. По нім викрито Матвія Яворського як націоналіста й фальсифікатора історії. Потім викрито націоналістичний центр з Грушевським як головою, а далі з бувшим командантом У. С. Стрільців, ґенералом Косаком і М. Яворським. Викрито націоналіста Михайла Левицького, котрий надуживав довіря партії для націоналістичної пропаганди. Потім викрито ще одну українську контрреволюційну організацію, на чолі якої стояли Максимович, Шумський, Сологуб і інші, котрі були в порозумінню з Коновальцем. До тої групи належав Михайло Лозинський, котрий доражував, що треба знищити комуністичний устрій на Україні й відірвати Україну від Москви, а створити на Україні демократичну републику. А Вікул підготовлював разом з українською іміграцією інтервенцію проти Совітів.

Як Гітлєр прийшов до влади, на Україну вислано бувшого отамана У. С. Стрільців, Букшованого, звязаного з Коновальцем, котрий теж підготовляв інтервенцію при помочі Німеччини. Потім викрито організацію українських есерів, а один з них, Пирхавка, признався, що вони підготовляли в 1931 р. повстання. Закордонні есери теж були за інтервенцію проти Совітів. Українські контрреволюціонери забрали вкінці у свої руки комуністичний журнал „Червоний Шлях", що виходить у Харкові. А недавно арештовано Скарбенка, котрий тішився довірям партії, а працював на ділі в партії для цілей українсько-націоналістичних.

Про все те, говорив у рефераті Косіор, Скрипник добре знав, тому всьому потуряв і допомагав. Біля нього були в найближчім оточенню Єретенюків, Бадан, Яворський, котрі були контрреволюціонерами й українськими націоналістами та змагали до викликання війни проти совітів.

МІЖНАРОДНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Тут відбулася дводневна міжнародня конференція під проводом кардинала Інніцера в справі допомоги голодуючим на Україні. Ухвалено резолюцію, в якій конференція звертається до держав, котрі мають надвишку пшениці, щоби допомогли спасти міліони вмираючих з голоду на Україні й на північнім Кавказі. Резолюція стверджує, що вже міліони померли з голоду.

МОСКОВСЬКА ПРОПАҐАНДА ЗАТУШУВАННЯ ГОЛОДУ.

МОСКВА. — Відомий большевицький симпатик американський кореспондент Волтер Дюранті, доносить, що Совіти вже стягнули з населення майже все приписане збіже та вивезуть за границю яких 7,000,000 тон. Вже дозволяють навіть на вільну продаж хліба.

Дюранті подає, що це в „Берліні, Ризі й Відні" вороги Совітів голосять, що в Совітах голод.

ПІДГОТОВЛЯЄ ҐРУНТ ПІД ПОЗИЧКУ ДЛЯ СОВІТІВ.

МОСКВА. — Дюранті подає, що совітський буджет на наступний рік виноситиме 45 біліонів рублів. Але заграничні довги, які треба буде сплачувати, виноситимуть тільки $250,000,000, бо решту довгів Совіти сплатять ще до нового року.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АПЕЛЬ ДО „АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ"

Хто вчитувався в те, як голова совітської тюрми народів, Калінін, писав до президента Рузвелта, та в те, як він говорив до американського амбасадора Буліта, не міг не завважити, що він завжди звертався до американського народу. Завжди підкреслював, що це неможливо, щоби ті два великі народи не могли зговоритись і не могли жити в згоді. Чи не виглядає це на те, що в Америці називають „гумбугом"? У першу чергу справа визнання Росії була справою урядів: американського й совітського. Народи тут відгравали настільки ролю, що президента Рузвелта треба вважати представником держави, що він вибраний справді народом, а Калінін не має нічого спільного з народніми виборами, ні з народнім представництвом. Уряд уважав за вказане визнати Совіти, і своє зробив. Президент мав право це зробити, а друге народне представництво, американський сенат, матиме нагоду ще забрати в тій справі голос.

Визнаючи Совіти, американський уряд не визнав ні їх соціяльного ладу, ні їх форми правління. А коли мова про американський нарід, то тут нема найменшого сумніву щодо цього, що він не погоджується з совітською системою. Визнання Совітів він уважає за звичайний торг, який повинен принести Америці матеріяльні користи.

Річ ясна, що американський нарід не має нічого проти того, щоб російський нарід заапелював до нього. Навпаки, було би навіть пожаданим, щоби це сталося. Треба навіть настоювати на те, що коли Калінін говорить від імени народів, які входять у склад Совітів, щоби дати нагоду тим народам дійсно сказати своє слово. Це треба нам тут в Америці й видвигнути та доводити до відома американського народу й американського уряду, який є справжній апель поневолених Совітами народів до народу американського. А той апель можна між іншим вичитати найкраще з тих звітів, які вислали Косіор і Постишев з України до Москви, а в яких вони стверди́ли факт, що нарід нетільки на селах, але й у самій комуністичній партії на Україні, в школі й у совітських установах, словом усюди, є проти Совітів і проти Калініна та Сталіна.

Американський нарід і його уряд мусять теж знати, що разом з апелем Калініна до американського народу береться комуністична партія в Америці використати визнання Москви до боротьби з американським народом і його суспільним ладом. Отже з одного боку маємо апель до згоди і мирного співжиття, а з другого плянується підпольну большевицьку акцію, що змагає до перевороту в Америці. Звичайне большевицьке лицемірство.

О. Сновида.

НАРІД І "КОНСТЕЛЯЦІЯ"

У нас дуже поширена думка, що страшно багато в життю народу залежить від так званої міжнародньої ситуації. Нераз, коли ота ситуація чи констеляція міжнародня складалася для нас зле, ми заламували руки і кричали, що все страчене, що треба до свіжо витвореної „констеляції" пристосуватися, щоб не згинути.

Ясна річ, що від констеляції багато залежить, і зручна політика народу повинна зробити все, щоби вплинути на додатнє для себе уложення тої констеляції, але... але це чинник другорядний і, крім того, особливо в наших часах, безнастанно змінний, щоби занадто на нього звертати увагу.

Перейдім становища найважніших держав від Верзайського мира до наших часів, а побачимо, скільки то разів у звязку з політикою тих держав мінялася констеляція. От Франція: насамперед завзятий противник совітської Росії, що активно помагала всякому її ворогови (згадайте поміч ґен. Вейґана підчас польсько-большевицької війни). І ось нагла зміна — поїздка Еріота, Кота, мало що не навязання старого царсько-французького союза. Що за зміна констеляції!

Або союзниця Франції, Польща. Таж вона, казала, й у сні бачила похід на Київ, відірвання України від СССР; таж вона нищила у себе комуністів. І нагло — така тобі приязнь запанувала, що водою не розіллєш. І про братні славянські народи говориться, і про те, що обидва устрої, польський і російський, себе доповнити мають, що їх синтезу треба виробити, ну, і що спільного ворога мають: і зовнішнього і внутрішнього...

Або візьмім Італію. З яким завзяттям проповідував італійський диктатор майже війну із „здеґенерованою" Францією, з яким імперіяльним жестом вказував на Альжир і Туніс як на будучі кольонії нової великої Італії, наслідниці Рому... І нагло — звинення антифранцуського фронту, і розмови про „дві латинські сестри". Що за зміна констеляції!

От Анґлія. З неприєднаного ворога Німеччини, якої цісаря (як колись Наполеона) хотіла заслати, стала вона тихим союзником, або бодай прихильником істнуючого тепер у Німеччині, і від самого підписання Верзайського трактату — „киринником", який завше перешкаджав Франції, вчорашній союзниці, в її континентальних плянах. І навіть оті крики анґлійської преси про потребу розбудувати британську повітряну фльотилю (підвищивши число літаків до 5,000) скеровані не проти Німеччини, ані не проти кого іншого, тільки проти Франції, що має першу повітряну фльоту в Европі. І та сама Велика Британія, яка ще недавно уникала всього, що могло би дражнити Злучені Держави, тепер недвозначно переморгується з Японією... Що за зміна констеляції!

Візьмім Балкани. Скільки то там іще недавно було гризні. Скільки партій! Одні (Югославія, Румунія) явно хилилися в орбіту Франції, другі (Болгарія) — в орбіту Італії, треті знову (Туреччина) кокетували з совітською Росією, а між собою майже на ножах були: напр. Греція з Туреччиною і Болгарія з Югославією. Коли нагло — знаменний зворот: балканські народи порозумілися між собою, грецького премієра оваційно витають у Стамбулі, забувши про різанини в Смирні, королі болгарський і югославянський мирно стрічаються і всі разом заключають ліґу балканських народів, таку тісну, що напр. Туреччина і Греція вестимуть відтепер спільну заграничну політику.

Про радикальну зміну політики совітської Росії в останніх часах, або Злучених Держав, не маю що згадувати. А щодо Японії, то хто знає, чи не стоїмо ми на передодні нового її звороту політичного наставлення в сторону порозуміння з Китаєм, щоби використати китайський кількасот - міліоновий бльок проти його противників і противників Японії.

Хочу сказати, що як по Віденськім (1815), так і по Верзайськім конґресі (1919) Европа і цілий світ переходять горячку, час ґвалтовних стрясень і **змін політичних констеляцій** — таких ґвалтовних і таких несподіваних, що було би **недорічністю** „реальних" політиків пригнобленої нації (як наша) до кождої з тих констеляцій **пристосовуватись** і будувати на них свою будучу політику.

Голосною луною відізвалася тут у краю і з певністю на Великій Україні маніфестація американських братів проти СССР та її політики на Україні. От такі впливи і їм подібні на громадську думку Америки й Европи, і тимсамим посередно **приготування нової, нам сприяючої констеляції** високо потрібні і корисні. **Впливати на зміну тих констеляцій у нашім дусі — це завдання нашої політики. Але ніколи не пристосовуватись до тих вічно хитливих констеляцій,** як напр. це роблять деякі наші часописи: одні доказуючи, що справа СССР — „наша справа", а другі — що ми повинні виступати в обороні польського Поморя.

Це все не наша річ. Твердо намітити свою лінію, пропаґувати її, боронити її, і не журитися тими змінами союзів і настроїв, які чергуються і ще чергуватимуться в світі. Лише з тим числяться, хто твердо знає, чого він хоче; а того, чого хоче — дуже хоче.

ВОЄННІ ТРІВОГИ НА СХОДІ

(Надіслане з Праги).

I.

Виступлення Німеччини з Ліґи Націй та з розбройної конференції вдарив був як громом в Европі. Вибори до німецького парляменту та плєбісцит у Німеччині показали, навіть коли взяти на увагу диктаторські методи Гітлерової влади, що велика більшість німецького народу згідна з політикою сучасного німецького уряду в справах закордонних, що у вимозі рівноправности з іншими державами світа **всі** Німці були й є солідарні. І коли всеж знайшлося кілька міліонів голосів, що були 12 листопада 1933 року проти Гітлєра, то це показує, не те, що ці Німці злі патріоти, а тільки, що вони взагалі висловлюють цій владі недовіря.

По плєбісциті Европа і ввесь світ ждали нових кроків і позицій з боку німецького уряду. Ці кроки вже загально відомі. І треба сказати, що вони своїм змістом несподівані. 20 листопада Гітлєр мав розмову з редактором найбільшого париського денника, „Матен". Можна було сподіватися загроз на адресу Франції, про яку Гітлєрові штурмовики співали ще від 1919 р., що мають її „побідно розбити". Навпаки! Гітлєр заявив, що Німеччина й не думає про війну з Францією. Гітлєр уважає, що Альзація та Льотаринґія, — колишні німецькі провінції, — мають належати до Франції навіки. Гітлєр узагалі виклинає европейську війну, бо переконаний, що за війною прийшов би большевизм, а за ним панування азійських народів в Европі. Гітлєр звернувся до всіх Французів з пропозицією порозуміння. Для доказу щирости своєї пропозиції Гітлєр покликався на свої **успішні переговори з Польщею** про унормування пограничних спорів. Тут у Гітлєра вирвалися загадкові слова, що, мовляв, Польща йде радо на порозуміння з Німеччиною, бо вона стоїть „ближче до Азії". Гітлєр іде до згоди з Польщею і пропонує пакт про ненапад Чехословаччині. Французька преса пише про порозуміння Німеччини з Польщею, як про **довершений факт.**

Дехто ламає собі голову здогадами причини й цілі такої несподіваної польсько-німецької приязні. Соціялістичний посол до французького парляменту Блюм дає цікаву аналізу польсько-німецького порозуміння у париськім щоденнику „Попілєр" з 18 листопада 1933 р. Він пише:

„Заключення німецько-польської угоди — це є така поважна подія сама по собі і настільки загрозлива своїми можливими наслідками, що мені доводиться в кількох словах до неї вернутися... Російсько-японський конфлікт ускладнюється з дня на день, з години на годину. Японське військо поступово посувається на північ і на схід Манджурії. Виявляється загроза Владивостокови. Треба визнати, що кожна інша держава, бувши на місці совітської Росії, уже давно вжила би сили супроти цієї систематичної провокації. Сталін не хотів війни. Він поставився проти неї з такою рішучістю, що не маємо права цього не визнати... Але його здібність до опору війні, здається, урвалася під постійним натиском напасника. Настільки ми не можемо знати, сам Сталін та його найближче окруження прийшли до рішення, що війни, якої хоче Японія, не можна далі оминути".

Далі Блюм зазначує, що вся диплїоматична діяльність Літвінова, зокрема пакти про ненапад із західніми сусідами — все це Москва робить тому, щоби бути на поготові до війни на Далекому Сході. До цих заходів відноситься також залицяння Москви до Франції. Але, пише Блюм, цій диплїоматичній роботі Москви „заключення німецько-польської згоди завдає несподівано тяжкий удар. Силою обставин ця угода має в собі тепер і на будучність бзпосереднє і чемне уреґулювання значного спору, що розділює Польщу та Німеччину — себто територіяльну справу. Багато в дечому уреґулювання цієї проблєми принесе Европі безсумнівне полекшення. Коли -би загроза Данціґа та Данціґського коридора могли щезнути з европейського неба, то ніхто не радів би так, як ми. Але слід тільки повернути цю справу в іншім напрямі, то мусимо прийти до того, щоб уважати, що безпосереднє й доброзичливе порозуміння між Гітлєровою Німеччиною та Польщею не може **здійснитися іншим способом, як коштом совітської Росії...** Таким чином, всупереч пактови про ненапад, що недавно Польща підписала, спокій для Росії на европейському фронті не є забезпечений. Напад з одного боку загрожує також із другого.

Н. С.

(Кінець буде).

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО.

(Докінчення)

„Mâ", пише Архипенко, є присвячена кождій матері; кождому, що є залюблений і терпить від любови, кождому творцеви на полі мистецтва й науки; кождому героєви; кожному, загубленому в проблемах; кожному, що відчуває й знає вічність і безконечність.

Що за поезія, скаже неодин, прочитавши це. Так, це є та поезія й фільософія, які перелляв Архипенко в глину. Це є те все, що мучить серце й ум Архипенка. Цеж він сам так терпить. Це він чує себе нераз загубленим у тих всіх проблемах штуки і життя, які хотів би розвязати. Це він любить і терпить через ту жінку, яка одним разом така чудова, так гарно нераз любить і так добре людину розуміє і так гарно відчуває красу і штуку, а іншим разом жалю завдає, розстроює і розбиває життя, давить сумом. І це він, що по геройськи змагається з усіми тими перешкодами і хоче далі творити, щоби „Mâ" — ота творча сила була при нім, у нім, чи ним самим.

Чи не вічна проблєма? І чи не загальнолюдська?

До Рідної Землі.

Мені здається, що я розумію, що ґенія не можна вести, бо він сам веде; він глядить дальше, ніж ми, смертні. І неможливо запрягати його на большевицький лад до служби певним суспільним чи національним цілям. Бо ґеній це звичайно бунтар, якому важко погодитися з тим, що йому накидують. А нарід, котрий ломить ґенія і вимагає від нього творів „на замовлення", хочби з мотивів патріотичних, наносить собі і людству велику шкоду. А всежтаки, коли мені доводилося розмовляти з Архипенком, я не міг здержатися, щоби не торкнутися його українства. Він жеж вихований у чужих по національности середовищах: у Москві, Берліні, Парижі. А тут в Америці дуже, дуже рідко стрічається з Українцями. В його „Школі Штуки", яку він веде вже стільки літ, можна подибати учеників і учениці ріжних національностей з винятком одної: української. А вся його творчість така абстрактна, що, здається, було би смішним дошукуватися в ній чогось специфічно українського.

Але разом з тим дивувало мене, що ті чужинці, котрі займались особою Архипенка і його творчістю, нераз натякали на сина безмежних степів українських. А коли раз сам Архипенко в товариській розмові, слухаючи про те, що тепер діється на українських землях, запитав: А як це, що ми такий славний нарід, з такою багатою землею, з таким чудовим небом, з такими артистичними здібностями і з такими геройськими поривами, не можемо добитися своєї держави? — я йому відповів:

„Бо у своїй творчій частині ми надто багато видаємо людей з такими прикметами, як Архипенко. Людей, що ціле життя мріють, що завжди незадоволені, що ніколи не знають, на чім скінчать свою діяльність, що наділені вибуялою степовою натурою, що літають понад хмари, заглиблюються в абстрактах, інтернаціоналах, і шукають там правди і краси. Все те, пристосоване до штуки, може при сильній волі й науці видати різьбара такого покрою як Архипенко. Та в громадськім житті, в житті міжнароднім, де йде життєва боротьба одиниць чи народів за істнування, боротьба дійсна й кровава, такі прикмети ве вдержують держав і не визволяють народів з неволі. З такими прикметами можна залишитися народом високо артистичним, але разом з тим і бездержавним, бунтарем, а не господарем на своїй землі.

„Ви в штуці при творенню різьби чи малюванню образу, це той наш Боян, що

......як кому лиш
За пісню береться,
То мислею по дереві
Так і розтечеться.
І ганяє сірим вовком
Через гори, яри,
І літає орлом сизим
Під самії хмари.

„Ви рідний син нашої землі. І коли мені приходить на думку безсмертний автор „Слова о полку Ігоревім" в хвилі, коли маю перед очима Вашу „Mâ", то мимоволі питаю себе: А хтож то віддасть у скульптурі чи в малярстві той образ української жінки, нашої Ярославни, так пречудно описаний у „Слові о полку Ігоревім"? А ви любуєтеся в жінках, бо кажете, що вони краще відчувають. А ось наша Ярославна, що з туги за Ігорем зозулею воркує, з вітром розмовляє, у славного Дніпра помочі просить, сонцю дорікає:

Сонце моє золотеє,
Сонце моє ясне!
Всім ти, сонце, єси тепле,
Всім ти єси красне.
Чогож проміні гарячі,
Ті пекучі дуже,
Ти пустило не на хмари,
А на військо муже?
І згагою серед поля
Луки їм спрягнуло,
І тугою на безводді
Тули їм заткнуло!

А коли „Mâ" має становити певний перелом у Вашій творчости, бо підхід до неї є наскрізь сентиментальний; коли Ви її творили, шукаючи композиції, руху і ліній, як „птах співає", — то Ви є саме тепер у тій стадії творчости, коли наше минуле й сучасне може Вас захопити і пірвати. Тільки треба бути з ним у звязку. Саме Ви зі своїм підходом до духової частини штуки маєте тут велике, вдячне поле до праці й змогу видати на національнім ґрунті твори загальнолюдської цінности.

„А такий ґеніяльний бунтар, поет і маляр, як наш Шевченко? Чи не ожидає його огненне слово ґеніяльного бунтаря, щоб увіковічнив силу його думки і розмаху в мармурі? А чи Франко, котрий грозив, що заговорить каміння, не міг би дійсно з нього заговорити, як би знайшовся той, що вложив би в камінь його „Мойсея" чи „Вічного революціонера"?

„А віддати це, не значить виливати гимни й оди в честь пануючих! Бо я добре знаю, що Ви до цього не є здібні. Це тільки значило би вернутись до рідної землі, до тої сили, яка обдарила Вас ґеніяльним талантом і яка відсвіжить Вас знову, коли широкий світ, Берлін, Париж чи Ню Йорк, чи світ абстрактний Вас перемучать. І відчуєте у звязку з Рідною Землею нову життєву силу, як її відчувала зараня зірвана квітка, молода й ґеніяльна Башкірцева, коли по французьких і італійських сальонах та по всіх надзвичайних успіхах почула одиноку пільгу, коли її хору завезли на Україну і дали їй змогу побачити те українське небо, від якого вона від дитинства втікала.

„Та найбільша наша траґедія це те, що навіть таким синам України, як Ви, прямо тепер неможливо дістатись на українську землю і там жити та працювати. І тому замісць на Україні, Ви готові опинитися в... Японії, де Вас уже оцінили і де готові приняти Вас з отвертими раменами. Та куди Ви не пішлиб — український нарід буде завжди з вами.

Д-р Л. Мишуга.

Вілієм Менґельберґ, діріґент Фільгармонічної Оркестри диригує Девятою Симфонією Бетовена.
Різьба О. АРХИПЕНКА,
призначена для музею в Київі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО КОНЕЧНО ПОТРІБНЕ УКРАЇНЦЯМ В АМЕРИЦІ.

Якби на це питання кождий зокрема хотів відповідати, то показалосяб, що нам, Українцям в Америці, багато бракує, щоби стати нарівні з іншими поступовими народами. Якби прийшлось удатися з таким питанням до загалу, то певно знайшлисяб і такі відповіди, які у нас неможливо виконати. Наша українська „інтелігенція" готова начислити багато конечно потрібного, чого у нас нема, а робітники певно також не відповілиб; писалиб, що нічого іншого зараз не потрібно, а тільки одинокої згоди, бо як буде згода, то все решта потрібне буде.

Як би не було, однак через брак тої згоди нічого корисного не можна зробити.

У нас в Америці не бракує „інтелігенції", не бракує щирих людей. Український „нарід" щирий. Одного йому бракує: згоди. Через брак згоди інтелігенція осібняком нічого не вдіє, тай український робітник осібняком не багато поможе. Через брак згоди ми остаємось позаду. Тільки та одна причина стримує нас від поступу. Так розуміє робітник і так певно розуміє наша „інтелігенція". Вже багато писалося в українських часописах про ріжні проекти, давалося „заяви", однак, на жаль, ніхто не відзивався, немовби це їх не обходило. І знов заходить питання: — Чому це так? Де ділась українська інтелігенція? Як хочемо шукати причин, то іншим не можемо знайти, як тільки цю:

У нас в Америці українська „інтелігенція" не зорганізована. Більшість жиє осібняками тай зовсім до справ народних не мішається. Українським робітникам брак організації просвітньо-політичної. Із браку такої організації не можуть розуміти, чого їм потрібно на іміграції. Хоч деякі й розуміють, то з браку такої організації не всилі створити дискусії про народні потреби. Через брак дискусії не можна створити нічого і не можна отримати загального поперття. Нераз у дійсности щось відповідно сформується і таки корисне для нас усіх, одначе, сформоване кількома людьми, без ширшої дискусії, стрічається з перешкодами. В більшости коли покличуть до народних обовязків, без попередніх широких дискусій, то замість лриняти це до відома і поперти, розпочинається доперва осібняками дискусія, а при тім свої вороги, яких нам не бракує, мають нагоду перекрутити справу в цей спосіб, що декому буде виглядати некорисне, а то й шкідливе. Таким способом багато разів найкращі початки кінчаються невдачею. А це тільки тому, що перед розпочатим ділом не було ширшої дискусії.

Нам потрібно спільних нарад. Нам потрібно скликати Українські Народні Наради в Америці, на котрих маємо обговорити всякі справи, які мусять бути спільно поперті. Щоби дізнатись про опінію своїх членів, хай кожда організація вишле циркуляр з запитом до своїх членів, на руки секретарів. Вислід відповіди оголосити в часописі. Як більшість буде жадати скликання „Народніх Нарад", тоді провідники українських організацій мають порозумітись тай скликати такі наради. На мою гадку в циркулярі могли би бути менше-більше ось такі питання:

1. Чи потрібно нам в Америці Української Народньої Школи?
2. Чи потрібний нам в Америці один спільний фронт у народній політиці?
3. Чи потрібна нам в Америці „Просвітньо-Політична Організація", котра працювала би для добра і поступу народнього?
4. Чи годиться скликати Українські Народні Наради в Америці?

Я тільки зазначив начерк. Якби він був невідповідний, можна його краще сформувати.

Це є початковий проект від робітника. Хай інтелігенція тай здібні люди забирають голос. Хай уже не нарікають, що не хочемо слова сказати. Бо такі ради є — бо коли нічого не будемо відзиватись, то не маємо причини нарікати на наших провідників. Наш обовязок сказати, чого нам потрібно, і як робити, а обовязком провідників жадане нами по силах виповнити. Замість по кутах нарікати, розпічнім отверту дискусію. Хто серіозно хоче помогти в змаганнях народних, хай подає свої гадки. Кождий відділ повинен бодай кілька слів подати від себе. Також наша інтелігенція повинна доложити старань, щоб уже щось відповідного почати.

П. Середницький.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

З Листопадового Свята.

Листопадове Свято відсвяткувала нюгейвенська українська громада 19. листопада концертом, на який зложилися: в церкві панахида, а вечером у церковній галі промови, співи й деклямації. Концерт уладило співацьке тов. „Бандурист" під проводом дірігента п. М. Кісіля. По Службі Божій відправив місцевий священик панахиду за душі полеглих у боротьбі за волю України молодців Січових Стрільців, а по панахиді промовив до народу, — а особливо до малих школярок, одягнених в народні строї, які уставилися по обох боках могили посеред церкви. Парох напоминав дітвору, щоби ніколи не забувала тих, що посвятили своє життя за Вітчину! Панахиду закінчив хор нашим зворушливим „Вічная память"!

Вечером у 6 годині відкрив свято п. Я. Швець, предсідник недавно зорганізованого відділу „ОДВУ", а місцевий священик виголосив коротку бесіду. Головний бесідник вечора, п. Т. Свистун, виголосив майже цілогодинну палку патріотичну промову. Мішаний хор відспівав зовсім удачно кілька пісень, а шкільна дітвора, щоби показати, що й вона „козацького роду", проспівала дуже гарно також кілька пісень під проводом свого учителя п. Кісіля. З деклияматорів старших, як Марусі Бурбели, Ольги Небор, Олени Гречанюк, Теклі Голубович, не знати котрій признати першенство, бо всі деклямували дуже добре, а вже з молодших найгучніші оплески за виголошену деклямацію зібрала таки невеличка Маруся Куць, якій тамошній священик, зворушений гарним виданням вершика „Пацифікація", втулив у жменю якийсь дарунок. Вона зібрала найрясніші оплески та горячі окличи признання. Свято закінчено піснею „Не пора", та гимном „Ще не вмерла України". Зі збірки на панахиді та на галі прийшло $39.32, які вислано до краю через „Обєднання", а то $10 на інвалідів, а $10 на боєву організацію.

Комітет.

ГРЕЙТ МЕДОВЗ, Н. ДЖ.

Фармери проти червоних.

Товариство „Любов", від 143 У. Н. Союза, рішило взяти участь в українській демонстрації проти Совітів у Ню Йорку. Воно вийшло з того переконання, що треба, щоби тутешні громадяни, українські фармери, були теж зарепрезентовані там, де український нарід протестує проти червоної Москви. Ми наняли спеціяльний бос і вже рано в 6 годині були готові до дороги. Було нас 33 особи, але це не є мало, коли брати під увагу, що наша місцевість мала та що ми віддалені 70 миль від Ню Йорку. Та коли „Свобода" закликала нас усіх до протесту, то ми вредили, що не можемо остатися позаді, й то саме тому, що ми фармери. Хай червоні кати знають, що українські господарі є теж проти них.

І ніхто з нас не жалував, що був на тім поході. Бо ото всі ми, а особливо наше жіноцтво, мали нагоду побачити власними очима ту большевицьку зграю, що хоче панувати над українським робітником і селянином. Вистарчало було тільки поглянути на ту збиранину, щоби мати вірний образ того, яка тепер влада на Україні.

Ми замикали похід. Наш предсідник, гром. Дмитро Вусатий, відразу зорієнтувався в ситуації й наказував держатися купи і спільно відбиватися від большевицької зграї, яка нас напастувала. І таке було, що заки поліція прийшла нам з помічю, то вже Союзовці, Іван Гавдун і Іван Білоус, дали червоним відправу по козацьки, що й червона кров потекла.

Ота демонстрація була великою наукою для нашого народу. Тут кождий переконався на власні очі, хто це панує на наших землях та хто хоче представляти себе заступниками українських робітників і селян.

Павло Ландяк.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На інвалідів.

Громадянин Іван Солтис та його дружина обходили 8. листопада ц. р. 25-літню річницю свого подружа. На срібний шлюб вони запросили до себе кількох громадян, щоб відсвяткувати цей день.

Громадянин Іван Тимців пожелав від усіх гостей ювилятам многих літ й веселого життя, а Микола Шуст попросив гостей скласти жертву на наших інвалідів. На цей поклик присутні зложили $15, котрі переслано до краю через Обєднання.

Жертви зложили: Іван і Марія Солтиси $5; по $1: М. Шуст, М. Гаврилович, М. Марків, І. Тимців, П. Дякович, Ева Кобрар, пані Ковачик, Текля Дякович і Параскевія Сердюк; по 50 ц.: Ольга Шуст і Марія Гаврилович.

Микола Шуст.

СЕЙТ ПОЛ. МІНН.

На інвалідів.

Вислано через Обєднання $32.20. Ці гроші прийшли з Листопадового Свята й призначені на інвалідів.

Петро Качмар.

БЕКЕРТОН, ПА.

На інвалідів.

Переслано через Обєднання $15.50, котрі зібрано на богослуженню за полеглих наших героїв за волю України. Жертви призначено для інвалідів у Краю.

Зібрано: в церкві Вознесеня Г. Н. І. у Нантигло, Па., $2.45; в церкві св. Івана Хрестителя у Діксонвіл, Па., $5.64; в церкві св. Апостолів Петра і Павла у Бекертон, Па., $7.27.

АЛЕНТАВН, ПА.

На інвалідів.

Вислано через Обєднання $10 на інвалідів. Гроші зібрано на весіллю Івана Заяця.

Марія Рудакевич.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За листопад 1933).

І. ПРИХІД:

З перенесення	$ 3.32	
Прихід у листопаді	1,484.89	
Разом		$1,488.21

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до Краю:**		
1) На визвольну боротьбу	$450.00	
2) Інваліди	350.00	
3) Акція допомоги Голодуючій Україні	150.00	
4) Рідна Школа	100.00	
5) Письменникам	100.00	
6) Допомога українським музеям	75.00	
7) Голодуючій Гуцульщині	60.00	
8) Політичні вязні	50.00	
9) „Жіноча Доля"	15.00	
10) Пересилка і письма	11.50	$1,361.50
б) Кошти телеграми		24.63
в) Удержання канцелярії		25.00
Разом		$1,391.13

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$1,488.21
Розхід	1,391.13

Остається в касі Обєднання з кінцем листопада 1933 р. $97.08

Обєднання Українських Організацій в Америці.

МРІЯ ПРО РОЗБИТТЯ АТОМІВ НЕДОСЯЖНА.

(УП) Лорд Рутерфорд, що мабуть зі всіх людей найглибше вникнув в таємниці атомів, заявив був недавно, що думку про розбиття атомів треба закинути і що це правдоподібно нікому не вдасться довершити. Щоби собі уявити значіння тих кількох слів такого вченого, треба собі пригадати ту діяльність, що запанувала була серед учених цілого світа, коли то в 1931 році вдалося було розбити атоми водня. А ціллю тієї дослідчої праці було не що інше, як видобуття атомової енергії та поставлення її на службу людства. В 1930 році заявив був англійський фізик Едінгтон на світовій конференції в Берліні, що так, як тепер годується потвори-машини вагонами вугля, колись у будуччині будеться їх годувати лакітками атомової енергії. Як прийде день, що цю енергію поставлять на службу людства, то зникнуть нагло всі двигарі і вуглеві та нафтові вагони. Для машин вистарчить тоді мисочка води і вони будуть працювати таксамо, як і давніше. Тоді стояла справа так, що на здобуття атомової енергії треба було витратити багато більше енергії, як її здобути. Атом треба було бомбардувати маленькими атомовими частками катодових променів у порожній рурі. А що атом дуже маленький, тож вцілити в нього дуже трудно і міліярди катодових „стрілів" йшли марно. Праця та виглядала так, якби мав обстрілювати з великої віддалі маленький остров на океані. Стрільна в більшости будуть попадати коло острова, а не в самий остров.

І американський учений, фізик Мілікан, сумнівається, щоб можна було колинебудь видобути атомову енергію. Він сказав, що коли хто боїться тої хвилини, що людям вдасться видобути заховану в атомах енергію, яка моглаб розсадити всі землю і роздробити її в порошок, той може ще спокійно спати, бо провидіння боже закрило свою таємницю такими механізмами, що їх людська голова ніколи не розгадає. Коли хтось думає, що прийде час, коли чоловікови все буде йти як з рукава і він заставить працювати замість себе атоми, а сам буде лежати в ліжку, той може собі спокійно ці думки вибити з голови і братися далі до праці, що є одинокою розрадою в житті. Подібно висловились і відомий фізик з Лос Енджелес, Лоренс.

Здається, що прийшов тепер час, коли кождий перестане думати про рай на землі, витворений при помочі атомів. Дійсність остається дійсністю, хоч не виключене, що в будучности знайдуться інші методи, якими можна буде бажану ціль осягнути.

Лорд Рутерфорд є перший, що відважився висказати наведену вище думку про неможливість розбити атом. І йому ніхто не перечить. Чи заперечить дійсність будучности, невідомо. На це треба почекати.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Закликаю всіх тих Українців, котрі ще не належать до нашої організації, щоб вступали найскорше, бо ніхто нас не поратує у прикрім положенню, тільки наш У. Н. Союз.

Софія Гамкало,
члениця 281 від. У. Н. Союза
в Бейон, Н. Дж.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краевою українською пресою).

(36)

ТРИНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Харакеристична промова прокуратора.

Промова прокуратора тревала вчора 3 і пів години. Закінчилася покликом до присяжних суддів потвердити всі головні питання. Не розвіяла всіх навислих над спаворю сумнівів та оставила недосказаними всі недосказн. Цікавим було порівнання Барановського до Азева: Азев, мовляв, крився зі своїми звязками з поліцією, а Барановський афішувався. Всеж, постать Барановського надалі осталася несамовитим знаком запиту. Уступ, у якому казалося про непричасніть влади безпеки (Івахова) до провокаторських учинків Барановського, прокуратор відчитував, з чого видно, що був той уступ дуже подрібно стилізований. Скінчилася промова 5.30 попол.

Промова адв. д-ра П. Рогуцького.

Розправа справи не вияснила!

Високий Трибунале! Достойні Панове Судді Присяглі!

Політичні вбивства, то річ не нова; стрічаємо їх на сторінках історії кожного народу, що став уже на деякім ступені політичного розвою. І у нас, на галицькій території неодно політичне вбивство мало місце, одначе такого таємничого вбивства, з такими закулісовими незнаними мотивами, як вбивство бл. п. Голувка, безумовно не було. Опінія публична і преса слушно називають наш процес сензаційним, небувалим.

Слід зазначити, що сам суддя Скуржинський після півторарічного ведення слідства, який знав справу більше ніж докладно, в останнім листі до самбірського суду на дозвіл на продовження слідства на дальших 3 місяці, мотивує свій внесок, що того вимагає „таємніче тло забуйства і скомплікований характер справи". Вже самі обставини, в яких ведеться той процес, є небуденними. Двох головних фізичних справників нема: Гнатів, що нібито дав приказ Біласови, втік за границю і, як подали українські часописи, був розстріляний на Україні большевиками. Ком. Чеховський, що з огляду на відносини з Барановським міг би був дати неодні вияснення (як пр. у справі револьверу, проданого Барановським), убитий. Треба додати, що його наслідник, комісар Хімчук, помер наглою смертю, а такоюж самою смертю скінчив суддя Петер, що вів слідство в праві вбивства Чеховського...

Такий дивний сплїт подій.

Не дивниця, що в тих обставинах відразу насувається сумнів, чи розправа, яка ведеться вже 3-тій тиждень, висвітлить тло вбивства і його закулісові спонуки. З жалем мусимо ствердити, що **розправа не вияснили нам ні таємничого тла справи, ні моральних справників, тих, які дали приказ вбивства Гнатову, ба навіть не виявила справи фізичних справників.**

Василь Білас признався до вчинку перед слідчим суддею, але ті зізнання він пізніше відкликав, мотивуючи, що залежало йому на тім, щоб уникнути доразового суду. Всеж, треба приняти, що він був одним із двох убивників. Зате Данилишин описував спершу свою участь зовсім неясно, незгідно з Біласом, пізніше відмовив зізнань, на розправі заперечив, а перед смертю заявив, що він справником не був, і що час колись справу вияснить. Буній як у слідстві так і на розправі говорив і говорить, що другого справника не пізнав, хоч добре знав Данилишина і нема основ, щоби не вірити Бунієви. Льоґічно треба припустити, що коли тим другим справником був би Данилишин, то він чейже не боявся би разом з Біласом приступити до Бунія, які оба добре знались, і не вважав би чейже за потрібне триматися у такій віддалі, щоби його Буній не міг пізнати Гнатів у день вбивства їхав до Трускавця автом з якимсь чоловіком, а також стверджено, що крім авта був там ще якийсь таємничий візник.

Всіх тих моментів, таких важних, розправа не виявила і таємницю їх взяли до гробу Білас, Данилишин і Гнатів.

(Далі буде).

Утратив орієнтацію.

Пяний виходить із салюну на вулицю. Простісенько на полісмена.

— Перепрошую, котра тепер година?

— Шеста.

— Рано чи вечір?

— Рано.

Пяний все ще не орієнтується:

—А нині чи завтра?

БАТЬКІВ.

Тишукового батька знали в суді: сутулий, сивий, у сіраку, з червоними вусами, витирав спиною стіни по судових коридорах, мнучи шапку в руці.

— Як я можу вам сина пустити, коли він твердий? — казав слідчий, розпершись червоним барильцем на фотелі.

— Та я знаю, пане суддя, що він твердий. Тверда бестія, як кремінь, але всеодно пустіть, бо він невинний, у цьому ділі не замішаний. Що я йому на тих побаченнях не говорив: не будь, кажу, такий меткий, тобі товаришів нема чого покривати, так і кажу, бо ти з ними жити не будеш, а пана судді слухай; що кажуть, те й роби. Колиж воно таке хитре: ви батьку, каже, мовчіть, бо ви нічого не знаєте.

— От, бачите, який він, і хочете, щоб його пустити — щоб знов мені політику заводив...

— Я йому дам політику, пане суддя! Коб я його тільки крізь ґрати побачив, яб йому показав політику, халамидникови, щоб мені потім на старість сорому знов наробив, капосний! Пустіть, пане суддя, його мені, вже я за нього ручатиму...

— Ну, Тишук, засміявся слідчий — послухаю вас: ще раз його спитаю, бо шкода мені хлопця й вас, що так ходите... Посидьте там на коридорі, а я задзвоню, щоб його привели.

Тишук вийшов на коридор як з парні. Він хитро посміхався самими очима, бо здається, підмовив суддю. Ходив як панич між прохачами, що товклись як отара по коридорі, і голову дер доrори. Ще рахував: на синів залог треба яких зо дві сотні, судді з півсотні за „труд", ну й возному з мішок муки та бараболь. Але зате син буде. Дер голову далі вгору і похожав; чекав.

— Тишук! — гукнув вусатий возний, — пан слідчий кличе!

Старий метнувся, згорбився і вповз у кабінет. Там уже стояв його син, худий і білий, в обшарпаному убранї, що з нього вже виріс за тих одинацять місяців. Його привели кругом, бо тюрма була у цьомуж будинку.

Суддя запалив циґарку й пильно глянув на сина.

— Ну, Тишук, я вас постановив пустити під кавцію, на батькову поруку.

— Кланяйся, синку, подякуй пану слідчому, подякуй серденко...

— Стрівайте, дядьку, ще не все... Мусите мені, Тишук, розповісти все дочиста, як у вас було там, і мусите мені дати підпис, що більше проти державн не підете... От тоді я вас пущу на волю...

Старий із затаєним віддихом глянув на сина й застиг.

Молодий підвів утомлені очі і пильно вдивлявся в суддю. Щось причаїлося в очах зловіще і різке, немов за мить прагнуло вирватись і вдарити болючо й міцно, як гострий жгут. Але смеркло і відсунулося тільки, як від гидкого сотворіння.

— Ні, пане суддя, я вам нічого не скажу і нічого не підпишу...

Суддів кадовб нетерплячо перекинувся як важкий бовдюг на фотелі, куці волохаті рученята затарабанили по столі.

— Як хочеш, але вважай — ти обтяжений — вісім літ як мур перед тобою.

— Синочку!

— Ні, тату, не кажіть і мовчіть, бо ви нічого не знаєте. До пана судді не ходіть і не просіть, бо нічого з того не буде. А вас, пане суддя, прошу мене до вязниці відіслати, до товаришів...

— І підеш до тюрми, зогниєш там, будеш сам проситися — бидло! — Суддя скочив і забігав по кімнаті червоний, опецькуватий.

— Стражник! — гукнув у кімнату конвойних — Тишука до тюрми!

Старий уже нічого не говорив; скрутився і човгнувся крізь двері на коридор. Тудою за хвилю вів поліцай його сина, зі скованими руками.

— Бувайте здорові, тату, не гнівайтесь! — посміхнувся син.

— Іди здоров, сину, я не гніваюсь...

Дивився довго, як вели його, аж згинув у пащі чорного коридору. Тоді шапкою обтер сльозу, що чомусь лізла до ока, і пішов із суду. На вулиці, біля своїх конят, що куняли при возі, оглянувся і погрозив кулаком комусь, там у суді. Кулак був шорсткий, зморщений, увесь у мозолях. Сів на віз, затяв коні і відразу звернув на тракт. Тюрму видно було здалека: бовваніла хмурою брилою, відвернувшись від сонця. Подивився ще раз, посміхнувся і промовив голосно:

— Тверда бестія, тверда. В батька вдавсь! Вйо, сиві!... — („Сурма").

ОСЕЛ.

Раз осел чи де знайшов був,
Чи в кого украв
Шкіру з лева і сам левом
Стати загадав.
Надягнув на себе шкіру
І побіг на луг,
А на лузі став жахати
Всіх, кого стрінув.
Утікали злід діброви
Барани, воли;
Утікали вівці, кози,
Коні і осли.
Всі боялись, аж тряслися,
Дурні, перед ним.
А осел побачив теє
І став гордий тим.
І якраз на це надходить
Нишком попри ліс
Лис з села, що на снідання
Дітям курку ніс,
Яку дістав в пана війта
Був за парастас;
Бо цей лис був дяк учений,
Мав чудовий бас.
А осел, як вбачив лиса,
Заревів як лев.
Лис побачив і пізнав це,
Що то є осел,
Тай озвався: „Ой ти, дурню,
Та яким ти львом?
Чим вродився, тим до смерти
Лишишся: ослом!

С. Калинець.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

8

Перед хатою Ґрейстока стояв літак. Біля нього походжали два вояки Вазирі, котрих Корак, син Тарзана, навчив механіки й літання. Це заставило й Тарзана досконалитися в літанню. Як начальник Вазирів, він не хотів, щоби котрий з його підлеглих вояків умів краще від нього літати. Наложивши свій шолом і окуляри, Тарзан вліз на літак.

„Ви краще возьміть мене з собою, тату", сказав Корак. Тарзан тільки похитав головою й усміхнувся добродушно. „Як не хочете мене, то возьміть хоч котрого з механіків. У дорозі може легко трапитися клопіт з літаком. Треба буде осісти на землю, а тоді хто вам зробить направку? Що будете робити тоді?" „Піду пішки", відповів Тарзан. „Обертай його, Андуа", він приказав одному з чорних. За хвилину літак підскакував на степу, потім легко піднявся в повітря.

Кружляючи довкола, літак підносився щораз вище й вище. Стоячи на землі ґрупа людей дивилася за ним, поки він не пропав зовсім з овиду. „Де би він міг полетіти?" спитала гарна молода жінка молодого осмаленого мужчину, що стояв коло неї. Корак похитнув головою. „Він мабуть не має ніякої цили", відповів, „але я не подивувавсяб, якби він дістав нагло фантазію полетіти до Лондону у відвідини до своеї матери".

„Алеж цього він ніколи не доконав би", сказала Меріем. „Він усе любить небезпечні пригоди, гейби вірив у свою безсмертність. Коби він хоч трохі був обережніший". „Звичайний чоловік повинен би бути більше обережний", згодився Корак, „але й ти мусиш признати, що мій батько не є звичайний чоловік". Тимчасом Тарзан летів дальше своєю дорогою, не зміняючи напряму й не припускаючи навіть, що отсе йому почалась одна з найдивніших пригод його життя.